

แก้หรือสั่งสมกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมะเนาะ ฟังธรรมะมา เพื่อแก้ไขกายไขใจ ไขขอร่างกายเจ็บไข้ได้ป่วย ร่างกายนี้เป็นร่องรังของโรค หัวใจมันมีอวิชาอยู่โดยธรรมชาติของมัน มันเวียนว่ายตายเกิดอยู่แล้วละ

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวียนว่ายตายเกิดสะสมบารมี เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวียนว่ายตายเกิดสะสมบารมี สะสมบารมีเพื่อปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ เพราะปรารถนาจะสิ้นกิเลสจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชำระล้างกิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเป็นพระอรหันต์ เพราะว่าอยากสิ้นกิเลส อยากชำระล้างกิเลส ถ้าอยากชำระล้างกิเลส แต่การชำระล้างกิเลส สร้างสมบุญญาธิการอยากปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้รู้ก่อน เป็นผู้ชำระล้างด้วยตัวเอง

แต่อย่างพวกเรา สาวก สาวกะ การสร้างบุญกุศลมาถึงได้เกิดมาเป็นชาวพุทธ ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา อันนี้ก็บุญกุศลแล้ว ถ้าเป็นบุญกุศลของเรา แต่เราเข้าใจเรื่องสัจจะความเป็นจริงนี้เป็นไปได้ยาก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนานะ ปรารถนาขึ้นมาด้วยความเต็มใจ มีความภูมิใจ เวลาเสวยภพเสวยชาติ ๑๐ ชาติ จะทำอะไรก็พอใจทำทั้งนั้น สร้างสมแต่คุณงามความดี คำว่า “สร้างสมคุณงามความดี” สร้างสมคุณงามความดีเพราะมีเป้าหมายเวลาถึงชาติสุดท้ายเป็นพระเวสสันดรก็สร้างแต่คุณงามความดีๆ แต่โลกเขาวิจารณ์กันไป ถ้าโลกเขาวิจารณ์กัน วิจารณ์กันว่า “เห็นแก่ตัวบ้าง” วิจารณ์กันไป คำว่า “วิจารณ์ของเขา” นั้นมันเรื่องของโลกไป

สืบสน คำว่า “สืบสน” ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วไม่บอกว่า “เราเคยเป็น เราเคยเป็น” ไม่บอกถึงอดีตชาติมา เราจะรู้เรื่องอะไรไหม เราไม่รู้เรื่องอะไรหรอก เรา รู้ก็รู้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนบอกนั่นแหละ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้แสดงธรรม แล้วพระอานนท์จำมา แล้วจดจารึกมา เราก็ไปศึกษาสิ่ง

ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอามาแสดง เอามาบอกนั่นละ เราเอาสิ่งนั้นมา ยึดสิ่งนั้นมา ว่าเรารู้ แล้วก็วิพากษ์วิจารณ์ว่า “เห็นแก่ตัว” ว่า “เอารัดเอาเปรียบ”

คนมีจิตใจขนาดนั้น คนสร้างคุณงามความดีมาขนาดนั้น ถ้าสร้างคุณงามความดีมาขนาดนั้น ชาติสุดท้าย ชาติสุดท้ายพอเป็นพระเวสสันดร เกิดอีกชาติหนึ่งก็เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ นั่นนะเป็นพระโพธิสัตว์ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยอำนาจวาสนาบารมีไง ศึกษาที่เขา เวลาเขาบอก เขาแนะนำวิธีการกระทำของเขา ก็ฝึกฝนกับเขา ฝึกฝนก็เป็นเรื่องโลกๆ คำว่า “เรื่องโลก” ปฏิบัติเป็นโลกๆ

ในปัจจุบันนี้ปฏิบัติกันปฏิบัติเป็นโลกๆ ถ้าปฏิบัติเป็นโลกๆ เห็นไหม นี่ฉานโลกีย์ สิ่งที่ไม่ใช่ศาสตร์ในปัจจุบันนี้ที่เขาทำกัน เขาก็ต้องใช้สมาธิของเขาเหมือนกัน นั่นมันเป็นเรื่องไสยศาสตร์ มันเป็นเรื่องการถือขลัง เกจิอาจารย์ต่างๆ เขาทำเครื่องรางของขลังกันนั่นนะ นั่นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น

สิ่งในโลกๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ปฏิเสธทั้งนั้น วางสิ่งนี้ไว้ทั้งนั้น เวลาวางไว้แล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ค้นคว้าเองในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงบอกว่าเป็นวิชา ๓ วิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักของศาสนาใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุ “เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ” ให้ทำอย่างใดละ ให้ทำความสมดุลของใจๆ ทำสิ่งนี้มา นี่หลักของศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธัมมจักขุ เทศน์กัณฑ์แรกเลย ประกาศสังฆธรรม ถ้าประกาศสังฆธรรมคนไม่รู้เอาอะไรมาประกาศ คนที่จะประกาศต้องเป็นคนที่มีรู้ใช่ไหม แล้วเวลารู้สิ่งที่ประกาศออกไป หลักของศาสนา หลักของความจริงใจ ถ้าหลักความจริงนี้การแก้กิเลส

การแก้กิเลส การชำระล้างกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชำระล้างกิเลส ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เวลาจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ เล็งญาณ เห็นไหม เล็งญาณ “อุทกดาบส อาฬารดาบสก็ตายไปแล้วแล้วจะเอาใครดี” ก็จะไปเอาปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์เขานัดกันว่าไม่รับ ไม่ต้อนรับ เพราะเป็นผู้มักมาก อดอาหารมา ๔๙ วัน สลบ ๓ วัน ยังไม่ตรัสรู้ อดสำหรับอุปัฏฐากมาหวังว่าจะฟังๆ แล้วก็ไปฉันอาหาร นี่มักมาก ประชุมกันตกลงกันว่าจะไม่รับ

แต่ถึงเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เห็นใหม่ ด้วยความคุ้นชิน มันเป็นอัตโนมัติเลย รับ พอรับเสร็จแล้วยังมีกิริยากระด้างกระเดื่องอยู่ ใจมันกระด้างกระเดื่อง ใจไม่ยอมรับ “เธอจงเงี่ยหูลงฟังธรรม” เงี่ยหูลงฟัง เห็นใหม่ อุบัติฐากกันมาอยู่ ๖ ปี ทุกข์ยากมาด้วยกัน เห็นทั้งนั้น คนที่อยู่ด้วยกันมา ๖ ปี ปฏิบัติมาด้วยกัน สมบุกสมบันมาด้วยกัน คนอยู่ด้วยกัน ๖ ปี มันต้องรู้นิสัยกันแล้ว คลุกคลีกันมาอยู่ ๖ ปี มันเห็นใจกัน เพราะว่าเราไม่ตรัสรู้ธรรม ก็ไม่ได้สอน เพราะตัวเองก็เอาตัวไม่รอด แต่ในปัจจุบันนี้ เราเอาตัวรอดแล้ว

ก็ยังมีความกระด้างกระเดื่องอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอก “เราอยู่กันมา ๖ ปีนะ ไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ เธอได้ยินคำนี้ใหม่ที่เราตรัสรู้ธรรม เราเป็นพระอรหันต์ เราเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เคยได้ยินคำนี้ใหม่”

ขณะที่อุบัติฐากกันมา ๖ ปี ก็รอใจ พระอัญญาโกณฑัญญะรอดตั้งแต่เป็นพราหมณ์ พยากรณ์เลยว่าต้องออกบวชเป็นอย่างเดียว ต้องเป็นศาสดาอย่างเดียว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช ตามไปเลย ไปอุบัติฐาก อยากได้ผู้ชี้ทาง อยากได้รสแห่งธรรม อยากได้คนบอกกล่าว นี่มันออกไม่ได้ มันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้ขนาดว่าตั้งใจมาตั้งแต่นั้น แต่เวลามาอยู่ด้วยกัน ๖ ปี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับไปฉันอาหารของนางสุชาดา พากันทิ้งไปหมดเลย

ด้วยความถือเคร่งทางโลกเขา โลกสมัยนั้นพวกพราหมณ์ พวกปฏิบัติอยู่เขาก็ถือเคร่งของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปประพฤติปฏิบัติกับเขา พวกพราหมณ์ พวกเดียรถีย์ที่เขาที่อยู่แล้วก็ไปปฏิบัติกับเขา จนปัจจุบันนี้ก็ยังมีอยู่ในชมพูทวีป ก็ยังมีอยู่ นี่ก็ไปศึกษามากับเขา ถ้าไปศึกษามากับเขา นี่เป็นเรื่องโลกๆ เห็นใหม่ แล้วทำมา สมบุกสมบันมาด้วยกัน มันก็เห็น เวลาว่างของเขาหมด เวลามาค้นคว้าเองๆ

ขณะที่มันทุกข์ยากมาด้วยกัน ถ้าไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ ด้วยปัญญาวิเศษก็อยากจะหาทางออกเหมือนกัน อยากจะบรรลุดูธรรม อยากหาทางไปให้ได้ แต่มันก็ไปไม่ได้ เวลาองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบโดยหัวใจของศาสนาด้วยอริยสัจ ด้วยสัจจะ ด้วยความจริง ด้วยอริยสัจ ด้วยความจริง เห็นใหม่ “เธอจงเงี่ยหูลงฟัง เงี่ยหูลงฟัง” พอเทศนาว่าการไป สัจจะความจริง ถ้าเป็นสัจจะความจริง พระอัญญาโกณฑัญญะก็มีดวงตาเห็นธรรม นี่เป็นความจริงมันเป็นความจริงอย่างนี้

แต่เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาด้วยสุดตันตปฏิภาณเป็นนิทาน นิทานคือว่าสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงถึงอดีตชาติท่านเคยเป็นอย่างไร ท่านเคยเป็นอย่างไรมา เราก็ไปศึกษากันตรงนั้น พอศึกษาตรงนั้น เราก็สับสนใจ เราสับสน เห็นใหม่ เราสับสนเอง เพราะจิตใจเราอ่อนแอเอง เราก็สับสนของเราว่า “องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงถ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ขณะที่ยังไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ก็มีสามเงร
ราหล”

แต่เวลาลาออกบวชแล้ว เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นั้นมันเป็นคนละเรื่องแล้ว นั่นเรื่องของ
ธรรม ศาสนาพุทธมีแล้ว มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม เวลาแสดงธรรมจักข
ไปแล้ว มีอริยสงฆ์เกิดขึ้นเป็นองค์แรกของโลก พระอัญญาโกณฑัญญะ รัตนตรัยเราสมบุรณ์
สมบุรณ์นี่เป็นการศึกษา ศึกษาทางโลกไป ทางโลกเขามีการศึกษากัน ถ้าศึกษากัน เวลาเรา
ศึกษา เราก็คิดรวบยอด เพราะด้วยความไม่เข้าใจ คิดรวบยอดว่า “เป็นอย่างนั้นๆ” มันเป็น
อย่างนั้นมันเป็นก็ชาติ คูสิ เวลาพูดถึงพระโมคคัลลานะว่าผู้ที่ฆ่าพ่อฆ่าแม่แล้วมันจะปิดกั
มรรคผล แล้วพอพระโมคคัลลานะในพระไตรปิฎกบอกว่าเคยฆ่าแม่มา พระโมคคัลลานะ พระ
สารีบุตรก็สร้างบุญญาธิการมาเหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ท่านปรารถนา
เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา

คนที่มีบุญกุศลนะ ถึงเวลาธรรมแล้ว โดยที่เวลาเอตทัคคะ เวลาผู้ที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็น
พระอรหันต์ขึ้นมา เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งให้เป็นผู้เลิศในทางใดทางหนึ่ง
พระโมคคัลลานะเลิศด้วยทางฤทธิ์ มีฤทธิ์มีเดชมีต่างๆ มันก็เป็นเรื่องที่มีศัจจรรยๆ แต่เวลาพระ
โมคคัลลานะโดนใจรทูปตาย ทุกคนก็แปลกใจทั้งนั้น ทำไมไม่เป็นแบบนี้ๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นผู้บอกเอง ก็ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าว่า “ทำไมพระโมคคัลลานะเป็นถึงอัครสาวกเบื้องซ้าย ทำไมโดนเขาทูปตาย” ก็บอก
ว่า “ในชาติหนึ่งได้ฆ่าแม่ไว้ ตั้งแต่อดีตชาติชาติหนึ่งได้ฆ่าแม่ไว้ ตกนรกอเวจี ได้พ้นจากนรก
อเวจีขึ้นมาแล้ว ยังมีเศษบุญเศษกรรมมามหาศาล แล้วค่อยๆ มาสร้างอานาจวาสนา ค่อยมา
ปรารถนา แล้วสร้างวาสนาจนมาถึงชาติสุดท้ายมาได้เป็นพระโมคคัลลานะ” แล้วได้สร้าง
อานาจวาสนามา ปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เกิดมาพร้อมกับพระสารีบุตร
เวลาไปปฏิบัติกับสัตบุชช สัตบุชชบอกว่า “นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่” ก็ว่ากันไป สุดท้ายแล้วเพราะคนมี
อานาจวาสนา เพราะสร้างมาใช่ไหม ตกลงกันได้เลย “ถ้าใครมีทางออก อย่าทิ้งกันนะ อย่าทิ้ง
กันนะๆ ต้องบอกกัน”

พระสารีบุตรไปฟังธรรมพระอัสสชิเสียก่อน บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน มาบอกพระ
โมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน ฉะนั้น พอเป็นพระโสดาบัน จากที่ปฏิบัติไม่
เป็น สัตบุชชสอนนะ “นั่นก็ไม่ใช่ นี่ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ไม่ใช่อะไร ก็คือไม่ใช่” ในปัจจุบันที่ปฏิเสธ
กันอยู่นี้ไงว่า “ไม่ใช่ๆ” สัตบุชชสอนมาแล้ว แล้วพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรก็ปฏิเสธมาแล้ว
พอปฏิเสธมาแล้วมันก็ฝังใจ เพราะปรารถนาว่าจะพ้นจากทุกข์ๆ ฉะนั้น พระสารีบุตรไปเห็น
พระอัสสชิกิริยานุ่มนวล กิริยาที่มันส่อออกมาจากใจ ตามไปๆ จนได้ฟังธรรมของพระอัสสชิ

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าสอนให้ชำระที่เหตุนี้ เหตุนี้” ปัญญาที่เลิศมันแทงทะลุเลย เป็นพระโสดาบัน

ขณะที่ว่าไปศึกษามากับสัญญาตลอดมา จนหมดได้หมดพุงของสัญญาแล้ว มันก็รู้ที่อยู่ เรายังเป็นปุถุชน มันรู้อยู่นะ คนมีอำนาจวาสนา คนที่ซื่อสัตย์มันรู้ที่อยู่จิตใจของเรามันไม่มีสิ่งใดที่ชำระล้างไปเลย พยายามค้นคว้าๆ แต่เวลามาฟังพระอัสสชิ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ธรรมทั้งหลาย ทั้งสุข ทั้งทุกข์ ทั้งความสุข ความทุกข์ ทั้งอกุศล กุศล มันต้องมีที่มาที่ไป ไม่มีสิ่งใดที่มันจะลอยมาจากฟ้า ไม่มีสิ่งใดที่มันเกิดขึ้นเอง ผุดขึ้นมาเอง มันไม่มีหรอก มันต้องมีที่มาที่ไปสิ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแห่งตลอดไป “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ต้องไปชำระที่เหตุนี้” ที่เหตุ เหตุมันเกิดเพราะอย่างใด ด้วยปัญญาของพระสารีบุตร เห็นไหม แแทงทะลุ เห็นไหม แแทงทะลุเลย “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” แต่การธรรมตามันต้องมีมรรค ธรรมตามันมีสติปัญญาเข้าไปรู้ไปเห็นตามความเป็นจริง ถ้าไปรู้ไปเห็นตามความเป็นจริง วางธรรมแล้วมันถึงจะเป็นธรรมดา

ฉะนั้น พอบรรลุธรรมขึ้นมาตามความเป็นจริง เห็นไหม มาบอกพระโมคคัลลานะ พอบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันขึ้นมา ขณะที่ศึกษากับสัญญาขึ้นมา มันทุกข์มันยากมาขนาดไหนมันก็รู้ที่อยู่ ปฏิบัติมันจะวางขนาดไหนมันไม่ใช่ ไม่ใช่จนปล่อยวางหมด ไม่ใช่จนไม่มีอะไรจะเป็นขึ้นเป็นอัน ไม่ใช่เลย เลื่อนลอยหมดขนาดไหนมันก็รู้ของมันเป็นอยู่ ศึกษาหมดขนาดไหนมันก็ยังรู้ของมันเป็นอยู่

แต่เวลาปัญญามันเกิด ภาวนามยปัญญามันเกิด ที่มันไปชำระล้างเหตุ ไปชำระล้างต้นเหตุมัน มันเปรียบเทียบไง มันเห็นจริง แล้วมันเป็นจริง พอเป็นจริง ชวนกันไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วไปศึกษาไปประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ไป นี่เป็นการแก้กิเลส แต่ถ้าการสั่งสม สั่งสมกิเลสๆ มันแก้กิเลส หรือมันสั่งสมกิเลสละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ การสั่งสมนี่คืออำนาจวาสนาบารมีสั่งสมมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ เห็นไหม สั่งสมสิ่งนี้มาๆ สิ่งนั้น ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย นั่นคือการสั่งสม สั่งสมเพราะตั้งปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็ปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา

พระปัจเจกพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบเหมือนกัน แต่ตรัสรู้เองโดยชอบ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็สร้างสมบุญญาธิการมาเป็นของพระปัจเจกพุทธเจ้า เวลาแทงทะลุ

แห่งทะเลด้วยปัญญาญาณ ก็ชำระล้างกิเลสไปโดยความเป็นพระปัจเจก-พุทธเจ้า ก็รู้จริง เหมือนกัน ความรู้จริงอย่างนั้นเป็นความรู้จริง

แต่ถ้าเราละ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราอยากประพฤติปฏิบัติของเรา เราสนใจในการประพฤติปฏิบัติ เราปฏิบัติเราก็มั่นจะผิดพลาดไป เราก็ต้องศึกษาธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษาๆ เห็นใหม่ การศึกษา เราศึกษามา ศึกษาแล้วถ้าเราจับต้นชนปลายไม่ได้ เราแบ่งแยกไม่ถูกว่าสิ่งใด

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงใจ พูดถึงการสร้างอำนาจวาสนามา “เราเคยเป็นอย่างนั้น เราเคยเป็นพระโพธิสัตว์ เราเคยเป็นพระเวสสันดรต่างๆ” นี่มันเป็นคนละชาติกัน มันเป็นคนละภพคนละชาติ แต่ที่พูดมันแทงตลอดไป เอาสิ่งนั้นมาเพราะมันมีเหตุมีปัจจัยมาอย่างนี้ มันถึงได้สร้างสมบุญญาธิการมา มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ

เวลาพระโมคคัลลานะ เห็นใหม่ เพราะมันมีเหตุมีปัจจัยมาอย่างนี้ อดีตชาติเคยได้ฆ่าแม่มา แต่เพราะได้ชดใช้ ได้ตกรอกอเวจี นี่กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน จิตเดิมมันสร้างเวรสร้างกรรมสิ่งใดมาแล้วมันก็ต้องรับเวรรับกรรมสิ่งนั้นมา แต่ว่ารับเวรรับกรรมสิ่งนั้นมา เวลาสร้างคุณงามความดี มีตั้งความปรารถนาอยากจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยากจะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย เบื้องขวา ต้องตั้งความปรารถนา ความปรารถนานั้น ท่านก็สร้างของท่านมา ท่านทำมา “เราเคยทำผิดพลาดมา” พระโมคคัลลานะเคยถึงทำให้มารดาเสียชีวิตไป ก็เคยได้ทำมา

แต่เวลาท่านสร้างคุณงามความดีที่ปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย ก็ได้ทำมา เหมือนกัน ทำความชั่วก็เคยได้ทำมา ทำความดีก็ได้ทำมา แต่ทำชั่วทำดีมันส่งเสริมกันมาๆ ขนาดที่ว่ามาเป็นชาติสุดท้าย มาเกิดเป็นพระโมคคัลลานะ สิ้นกิเลสไป การสิ้นกิเลสไป สิ่งที่เป็นความจริง เห็นใหม่ เพราะมันเป็นความจริง

แต่ในปัจจุบันนี้เราศึกษามาแล้ว เราก็มั่นว่าเราอยากจะทำกิเลส สิ่งที่เราจะทำตามนั้นๆ แล้วก็อ้างอิงนะ อ้างอิงพระไตรปิฎก อ้างอิงว่าเป็นพุทธพจน์ๆ อ้างอิงกันนัก แล้วพออ้างอิงกันแล้ว ด้วยทิวภูมิมานะของคนนะ เดี่ยวนี้อ้างอิงแล้วบอกว่า “มันเป็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน สิทธิของความเป็นมนุษย์ มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพ จะเชื่ออย่างไรก็ได้ จะทำอย่างไรก็ได้”

ถ้ามันจะเชื่ออย่างไร ทำอย่างไรก็ได้ มันก็กิเลสทั้งนั้น ถ้ามันเป็นกิเลสทั้งนั้น เห็นใหม่ ในการประพฤติปฏิบัติมันถึงปฏิบัติแบบโลกๆ ใด ปฏิบัติเป็นโลกๆ นะ เพราะถือนี่เป็นสิทธิ์ นี่เป็นสิทธิ สิทธิแล้วเวลาอ้างอิงก็อ้างอิงพระไตรปิฎก อ้างอิง อ้างอิงครูบาอาจารย์ที่ทำมา “องค์นั้นก็พระอรหันต์ องค์นี้ก็พระอรหันต์” แล้วเรา

ปฏิบัติไปมันเป็นความจริงไหม ถ้ามันไม่เป็นความจริง นั่นคืออะไรละ นี่มันก็เป็นการสั่งสมๆ

เวลาสั่งสมเป็นพระโพธิสัตว์ เขาสั่งสมมาเพราะแรงปรารถนา ถ้าแรงปรารถนามา เขาทำคุณงามความดีของเขา กิริยาอย่างนั้นเป็นพระโพธิสัตว์ ถ้าเป็นพระโพธิสัตว์มีความปรารถนาอย่างนั้น มันเป็นภพชาติก็อีกยาวไกลกว่าที่ว่ามันจะสร้างสมบารมี แล้วเวลาเขาสอน เขาสอนแบบในการประพฤติปฏิบัติ เราก็เชื่อเขา เห็นไหม “ทางนี่จะเป็นทางลัดทางสั้น พระโพธิสัตว์บอกว่าทำแล้วได้บุญกุศลเป็นพระโพธิสัตว์” เราจะปฏิบัติไหม

เวลาปฏิบัติไปทุกคนก็บอกว่า “ถ้าปฏิบัติไปก็อยากจะได้มรรคได้ผล” ถ้าอยากได้ผล เห็นไหม ดูสิ ในทางโลกเขาเวลาเขามาเผยแผ่ความคิดของเขา เขาจะอ้างตลอด เวลาเขาจะมาเผยแผ่ของเขา เขาบอก “นี่เป็นพระพุทธศาสนานะ” ต้องอ้างว่าเป็นพระพุทธศาสนาเป็นแขนงแขนงหนึ่งแน่นอน แล้วเราก็เชื่อว่าเป็นพระพุทธศาสนา แล้วพระพุทธศาสนาตรงไหนละ ถ้าพระพุทธศาสนา เวลาทำไปเวลาเอาเข้าจริงมันก็ไม่มีเนื้อแท้ มันไม่มีแก่นสาร ถ้าไม่มีแก่นสาร เวลาจะเข้าไปตรวจสอบ “สิทธิมนุษยชน มันเป็นสิทธิ มันเป็นสิทธิ มันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ”

นี่มันเป็นเรื่องโลกทั้งนั้น ปฏิบัตินะ ปฏิบัติไป จิตเราก็เป็นโลกอยู่แล้ว เราเกิดมา เราเกิดมาในโลก จิตเราก็เป็นโลกอยู่แล้ว คำว่า “เกิดมาในโลกอยู่แล้ว” มันมีวิชาครอบงำมันอยู่แล้ว ตัวจิตเองถ้าไม่มีสติปัญญา มันก็หลงไหลตัวมันเองอยู่แล้ว เพราะกิเลสมันปิดหูปิดตา แล้วเราอยู่ในสังคมโลก สังคมโลกเขาปฏิบัติเป็นโลกๆ เราก็อ้างสิทธิมนุษยชน อ้างรัฐธรรมนูญ อ้างสิทธิเสรีภาพจากยูเอ็น จากสหประชาชาติเลย ไปอ้างแบบโลกได้อย่างไร มันต้องอ้างธรรมสิ ถ้าเราจะปฏิบัติเพื่อปฏิบัติธรรม มรรคผลมันเกิดจากธรรม มันเกิดจากสังฆธรรม มันไม่ใช่เกิดจากสิทธิ การเป็นว่าถือสิทธิๆ การเกิดเป็นมนุษย์มันก็เป็นสิทธิของเราอยู่แล้ว กรรมที่เราสร้างมามันเป็นสิทธิ

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกัน เราทำสิ่งใดกรรมนั้นมีอำนาจเหนือดวงใจดวงนี้ ถ้าดวงใจดวงนี้ทำดีทำชั่วไปแล้วมันจะมีอำนาจเหนือดวงใจดวงนี้แน่นอน ลองได้ทำไปแล้ว กรรมมันต้องให้ผลแน่นอน ถ้ากรรมให้ผล เวลากรรมมันให้ผล ให้ผลมีการกระทำ ถ้าเราทำดีทำชั่วละ ถ้าเราทำคุณงามความดี เราปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา มันก็เกิดศีล สมาธิ ปัญญา มันก็เป็นคุณงามความดีไปแน่นอน

แต่ถ้าเราปฏิบัติ ปฏิบัตินอกกลุ่มออกไป มันเป็นการสั่งสมกิเลสๆ มันไม่ใช่การชำระล้างกิเลสแน่นอน ถ้าไม่ใช่ชำระล้างกิเลสแน่นอน แล้วอ้างอิงสิ่งใดได้ละ มันก็ไปอ้างอิงเอาตามสิทธิทางโลกไป ตามสิทธิทางโลก สิทธิทางโลกมันเป็นเรื่องของโลกนะ เรื่องของโลกธรรม ~ เรื่องของโลก เรื่องการเอาวัดเอาเปรียบกัน เรื่องต่างๆ ในเมื่อผู้นำที่ไม่มีธรรมมาภิบาล ผู้นำที่ไม่ดี

เขาก็เอาวัดเอาเปรียบกันใช่ไหม เขาถึงพยายามจะตั้งกฎกติกาขึ้นมาให้ไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบกัน ถ้าการเอาวัดเอาเปรียบกันนั้นเป็นการเอาวัดเอาเปรียบกันทางโลกใจ แต่ของเรา เราไม่เกี่ยว ธรรมะไม่เกี่ยวแบบนั้น เวลาประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธอันนั้นก็ด้วยความสวยงาม

ศีล เห็นไหม ศีล ดอกไม้ที่อยู่ตามหัวไร่ปลายนานา เขาเก็บมาแล้วร้อยด้วยด้าย ทำเป็นพวงมาลัย เขาเอาไว้บูชาพระ เขาทำพวงมาลัย เขาเก็บดอกไม้มาใส่กระถางใส่ต่างๆ ไว้เพื่อบูชาพระ ศีล ศีลคือความปกติของใจ ศีลคือศีลธรรมวัฒนธรรม เห็นไหม เราเป็นชาวพุทธ เราจะมาทำบุญกุศลกัน ทำบุญกุศลมันก็ต้องมีศาสนพิธี พิธีการทำในทางบุญกุศล สิ่งนี้มันเป็นประเพณีทางโลก โลกๆ มันต้องมีประเพณีวัฒนธรรม ถ้าประเพณีวัฒนธรรม เราก็อาศัยสิ่งนั้น ประเพณีวัฒนธรรมอันนั้น เราไม่ได้ปฏิเสธประเพณีวัฒนธรรมอันนั้น นี่เป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธๆ

เราศึกษาธรรมๆ เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ศีลมันเกิดขึ้นมาได้ อย่างไร อะไรเป็นศีล ถ้าเป็นศีล คนเรา ศีล ถ้าเราศึกษามา เราศึกษาจากกรรณฐานของเรา ศีลคือความปกติของใจ ถ้าเรามีศีลของเรา ศีลมันเป็นเรื่องพื้นฐาน เพราะว่าเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราก็ได้ศึกษาธรรมะ ศึกษาจากประวัติครูบาอาจารย์ของเรา ศึกษา มา เรามาวัดมาวานี้ก็ศึกษา ศีลมันเป็นพื้นฐาน ศีลมันเป็นหน้าที่ที่ต้องรู้ ถ้าศีลมันเป็นหน้าที่ที่ต้องรู้ มันก็ไม่ต้องมากกล่าวถึงข้อห้าม ๕ อย่าง ข้อห้าม ๘ อย่าง ข้อห้าม ๑๐ อย่าง ข้อห้าม ๒๒๗ อย่าง

ที่นี้เวลาผู้บวชใหม่ ผู้บวชใหม่ก็ต้องศึกษานวโกวาท มันก็มีอยู่แล้ว ข้อห้ามๆ นั้นนะ แล้วศึกษาแล้ว เวลาเรามาเป็นปะขาว เราก็ได้ฝึกหัดมาแล้ว เวลาบวชเป็นพระขึ้นมา เห็นไหม บวชเป็นพระขึ้นมาพอสงฆ์ยกเข้าหมู่ นั้นนะผิดศีลไม่ได้เลย ผิดก็คือผิดเลย นี่ศีล สมาธิ ปัญญา

ถ้าเราปฏิบัติของเราโดยปฏิบัติแบบแก้กิเลส ไม่ได้ปฏิบัติแบบสั่งสมกิเลส ถ้าปฏิบัติแบบสั่งสมกิเลสมันปฏิบัติแบบโลกๆ ใจ เวลาอ้านนะ ก็อ้านพระไตรปิฎก แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงอดีตชาติ พูดถึงการกระทำมาแต่ละภพแต่ละชาติ พูดถึงพระโมคคัลลานะ พูดถึงเอตทัคคะแต่ละองค์ที่ว่า ได้สร้างสมบุญญานิกการมาอย่างไร เราก็อยากได้อยากเป็นอย่างนั้น ถ้าเราอยากได้อยากเป็นอย่างนั้น เราก็อ้านอึ้งอย่างนั้น แล้วบอกทางนี้เป็นทางที่สะดวก ทางนี้เป็นปฏิบัติที่ลัดที่สั้น

ที่ลัดที่สั้นมันเป็นเรื่องการสั่งสมทั้งนั้น เพราะสิ่งที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึง พูดถึงอดีตของเขา พูดถึงที่มา พูดถึงการสั่งสมอย่างนั้นมาถึงได้มาเป็นพระโมคคัลลานะ การได้สั่งสมอย่างนั้นมาถึงได้มาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วการประพฤติปฏิบัติสั่งจะความ

จริงขึ้นมาถึงได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้สั่งสอนพระโมคคัลลานะเสียเอง พระโมคคัลลานะถึงเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา การกระทำแบบนี้การประพฤติปฏิบัติโดยธรรมๆ การแก้กิเลสมันแก้โดยปัจจุบันนี้ไง มันแก้จากการประพฤติปฏิบัติที่เราจะปฏิบัติกันอยู่นี้

เวลาฟังธรรมๆ ฟังธรรมให้หัวใจมันผ่องแผ้ว ฟังธรรมให้หัวใจมันไม่คิดหาของมันมาเอง ถ้ามันคิดหาของมันมาเอง อะไรที่มันถูกใจ เช่น อะไรที่มันถูกใจมันชอบสิ่งนั้น สิ่งใดที่จะไปขัดใจ มันไม่ชอบสิ่งนั้น แล้วสิ่งที่ขัดใจก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสียด้วยเพราะอะไร เพราะศีล สมาธิ ปัญญา มันขัดกิเลสอยู่แล้ว

กิเลสมันชอบเรื่องการสั่งสม มันชอบเรื่องโลกๆ มันชอบเรื่องสิ่งเหลวไหล สิ่งที่คว้าน้ำเหลว สิ่งที่ยาก สิ่งที่ทำอะไรไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันเลย กิเลสมันชอบอย่างนั้น มันชอบอย่างนั้นเพราะมันไม่รับผิดชอบไง มันไม่ต้องรับผิดชอบสิ่งใด มันแสดงตัวแสดงตนของมันแล้ว ชักจูงหัวใจให้พอใจไปตามมัน แล้วปฏิบัติทำตามมัน แล้วมันจะไม่ได้สิ่งใดเป็นประโยชน์กับสังขธรรมเลย แต่จะเป็นประโยชน์กับกิเลส เพราะมันเป็นการสั่งสมให้เป็นข้าของตัณหาความทะยานอยาก

ถ้ามันสร้างสมมันเป็นข้าของตัณหาความทะยานอยากสร้างสิ่งนั้นมา เห็นไหม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ในเมื่อมีสร้างกรรมอย่างนั้นแล้วมันจะไปไหนล่ะ มันก็อยู่ในอำนาจของกิเลสตลอดไป

แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติให้เป็นความจริง ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาจะถือศีลของเรา เพราะถ้าเรามีศีลในหัวใจ ความปกติของใจ ถ้าความปกติของใจ กิเลสมันพาไปไม่ได้ กิเลสมันยุแหย่ไม่ได้ เพราะมันมีข้อห้ามมันเป็นรั้วห้ามกันไม่ให้กิเลสแสดงตัวไง ถ้าเรามีศีลของเรา เห็นไหม

ถ้าเราพุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบของเราได้ กิเลสมันยิ่งเดือดร้อนใหญ่เลย เพราะอะไร เพราะสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตมันสุขสงบโดยระงับโดยความเป็นจริงขึ้นมา รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง เราได้ไปลิ้มรสขึ้นมา กิเลสมันเดือดร้อนแล้ว เพราะกิเลสมันเป็นเจ้าอำนาจ กิเลสนี้มันครอบงำหัวใจอยู่นี้ มันทำให้เหลวไหล ทำให้มันง่าย ทำให้เชื่อมันตามตัณหาความทะยานอยาก คว้าน้ำเหลว ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน ไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นเลย

เพราะไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์ ภาวสวะคือภพ คือปฏิสนธิจิต คือฐานที่ตั้งแห่งการงานนี้ อยู่ในอำนาจการครอบงำของกิเลสมาโดยตลอด ฉะนั้น เราพุทโธๆ ของเรา เราว่าเรามีความเชื่อมั่นของเรา เราจะแก้กิเลส เราไม่ใช่สั่งสมกิเลส ถ้าเราจะแก้กิเลส เรามีสติปัญญาของเรา เรามีศีลแล้วเราพยายามปฏิบัติของเรา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา กิเลสมันเดือดร้อน ถ้าแก้กิเลส กิเลส

มันเดือดร้อน กิเลสมันกลัวอะไร มันกลัวสังขารธรรม กลัวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชนะมารๆ พญามารมันเอาไฟรพของมันมา มันจะทำลายบัลลังก์ที่นั่งภาวนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ มันจะให้เลิก มันไปไม่ได้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมา เอาแม่ธรณีบีบมวยผมมันเป็นพยาน บีบออกมา น้ำท่วม น้ำท่วมอันนี้เป็นบุคลาธิษฐาน เป็นเรื่องที่อยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลส ฆ่าพญามาร ฆ่าด้วยมรรคญาณ แต่เวลาบุคลาธิษฐาน เป็นนิทานๆ เวลาออกมาให้มันเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธไป

ฉะนั้น เวลาที่กิเลสมันเดือดร้อน เวลากิเลสร้อนในใจ ผู้ที่ปฏิบัติจะเห็นตามจริงตามนั้น กิเลสกับธรรมๆ ถ้าการแก้กิเลสมันจะต่อสู้ในหัวใจของเรา แต่ถ้าเป็นการสั่งสมเป็นไสยศาสตร์นะ ไสยศาสตร์ถือผีถือสาอะไร เพราะมันจิตวิญญาน เพราะความรู้สึกรู้สึกของเรามันก็เป็นจิตวิญญาน แต่เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ จิตปฏิสนธิ จิตได้เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์เป็นอริยทรัพย์ แต่ด้วยกิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันปิดหูปิดตา ปิดหูปิดตาแล้วมันชอบของมันใช้ใหม่

ถ้ากิเลสมันชักนำไป มันคว้าน้ำเหลว ไม่มีสิ่งใดจะเป็นประโยชน์กับมันใช้ใหม่ แต่มันไปยอมรับ กลับไปยอมรับภุตผีปีศาจ ภูตผีปีศาจข้างนอก เวลาปฏิบัติไปถ้าใครรู้ใครเห็นสิ่งใดก็ว่าเป็นความมหัศจรรย์ มันจะมหัศจรรย์ตรงไหน มันเป็นเรื่องการตื่นเงา คูสิ เวลาทางโลกเขา เวลาเครื่องรางของขลังต่างๆ มันขลังที่ไหน มันไปขลังที่วัตถุใช้ใหม่ มันไม่ขลังในหัวใจ หัวใจมันไม่ขลัง

ถ้าหัวใจมันขลัง มันต้องขังกิเลสไว้ได้ มันต้องทำความสงบของใจเข้ามาได้ แล้วมันจะเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิมันไม่ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ แม้แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนาเวลาจิตสงบแล้วจะไปเห็นสิ่งต่างๆ เห็นอะไรท่านก็วางของท่านไว้ เพราะท่านรู้ว่าเห็นนี่ก็คือเห็น เห็นเหมือนเราเห็นจนเป็นเรื่องปกติ เห็นจนเป็นเรื่องปกติก็วางไว้ เพราะเราไม่ต้องการใช้สิ่งนี้ เราต้องการจิตสงบ ต้องการสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ ถ้ามีสมาธิ กิเลสมันสงบตัว จิตมันถึงได้ผ่องแผ้ว ถ้าจิตมันผ่องแผ้วเราจะออกทำหน้าที่การงานโดยการแก้กิเลสของเราได้เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปเลย

แต่ถ้าเป็นการสั่งสมๆ เพราะจิตของเรามันมีวิชาอยู่แล้ว มันมีความไม่รู้ในตัวมันเอง อยู่แล้ว ไม่รู้ตัวเองแล้วยังกระเสสังขม สัตว์เข้ากันโดยธาตุ ธาตุของใคร ถ้าธาตุของคน ธาตุของโลก ธาตุ เห็นใหม่ เข้ากันโดยธาตุ เข้ากันโดยความรูู้้ความเห็น เข้ากันโดยความชอบ เข้ากัน

ด้วยความเป็นจิตนิสัยเหมือนกัน พอเขาไปเห็นฤๅษีชีไพร เขาไปเห็นเทวดา เขาไปเห็น ตื่นตื่นไปกับเขา ว่าสิ่งนั้นมีฤทธิ์มีเดชมีคุณธรรม

มันคุณธรรมอะไรนั่นนะ มันการสั่งสมกิเลสทั้งนั้น นั่นคือเงา เพราะเทวดา อินทร์ พรหม ใครเป็นคนเห็น ใครเป็นคนเห็นเขา จิตเป็นคนเห็นเขา เพราะเทวดา อินทร์ พรหมไม่ใช่จิตเรา แน่นอน เพราะจิตของเราถ้ามันประพฤติปฏิบัติไปรู้ไปเห็นของเขา ไปรู้ไปเห็นเขาถึงเห็นใช้ใหม่ มันเป็นข้างนอกใช้ใหม่ มันส่งออกไปรู้ใช้ใหม่ นี่ไง มันสั่งสมหมด เพราะไปรู้ไปเห็นแล้วก็มีทิฐิ แล้วก็มีความถือตัวถือตนว่าเราเป็นผู้วิเศษเหนือคนอื่น

มันเหนือไปตรงไหน ปฏิบัติเขาปฏิบัติเพื่อแก้กิเลส เขาไม่ใช่สั่งสม สั่งสม สั่งสมมาพอกพูนไป พอกพูนมันเข้าอะไรกับมรรค แล้วปฏิบัติเป็นอย่างนี้กันไปหมด ทำความสงบของใจยังทำไม่เป็นเลย แต่ปากเปียกปากแฉะ แล้วเวลาพูดออกมาก็พูดอ้อ เวลาอ้อไม่อ้อเรื่องอริยสัจ ไม่อ้อว่าบุพเพนิวาสานุสติญาณ จตุบปาตญาณ อาสวักขยญาณ ไม่อ้อถึงเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะ เวลาง่วงเหงาหาวนอนทำอย่างไร แล้วเวลามรรค “เธอจงมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่า”

มองเป็นสักแต่ว่ามันก็ปิดตา มันก็ไม่รู้เหมือนกัน เธอจงมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่าก็บอกมันเป็นสักแต่ว่า เราไม่สนใจมัน แต่เวลาทุกข์ทำไมมันไม่สักแต่ว่าละ ทำไมเวียนว่ายตายเกิดมันไม่สักแต่ว่าละ “เธอจงมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่า” แต่ถอนอัตตานุทิฐิ ถ้าไม่มีทิฐิ ไม่มีตัวตนจะเห็นอะไร จะสักแต่ว่าอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนคนที่มันเป็นสัมมาทิฐิ เป็นที่จิตมีกำลัง ถ้าสัมมาทิฐิที่จิตมีกำลังแล้วมีปัญหา เวลาแนะนำสิ่งใดเขาจะจับต้องของเขา จับนะ เขาจะจับ จับเป็นชินเป็นอัน เขาจะจับของเขาแล้ววิปัสสนาของเขาด้วยปัญญาแยกแยะ มันจะเห็นของมัน นี่เป็นปัญญาทวนกระแส ปัญญาทวนกระแสคือภาวนามยปัญญา

แต่ถ้ามันเป็นโลกมันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของกิเลสไป ปัญญาของกิเลสคือการศึกษาคือการทบทวน ทบทวน ใครเป็นคนทบทวน ถ้าจิตไม่เสวยอารมณ์ จิตไม่เป็นพื้นฐาน มันจะเอาอะไรไปทบทวน เพราะจิตมันออกรับรู้มันถึงได้ทบทวน แล้วทบทวนเรื่องอะไรละ ทบทวนก็ทบทวนไปโดยทฤษฎี ทบทวนไปด้วยการสั่งสม อ้ออิงว่าสิ่งนี้ชอบธรรม ที่ทำอยู่นั้นมันชอบธรรม

ถ้ามันชอบธรรมทำไมไม่เป็นปัจเจกตั้ง ถ้าชอบธรรมแล้วไม่ต้องทบทวนสิ่งใดเลย ไม่ต้องไปทบทวนกับทฤษฎี พูดออกมาจากใจเลย เพราะมันเป็นความจริงอันเดียวกัน ถ้ามันเป็นความจริงอันเดียวกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ ตามธรรมและวินัยอันนั้น

เป็นเพราะใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลส ฉะนั้น ถึงแสดงไว้เพราะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพระปัจเจกพุทธเจ้าละ สิ่งที่ว่าภาวนิตละ

สาวกภาวนิต ถ้ามันเข้ากันไม่ได้ มันก็ไม่ใช่เป็นความจริง แต่ถ้ามันเข้ากันได้ เข้ากันได้ เพราะอะไร เพราะสาวกภาวนิต สาวกที่บรรลุนิพพาน สาวกที่มีคุณธรรมมันมีข้อเท็จจริงในใจใจ เพราะเขาแก้ไขของเขาทำไม เขาแก้ไขกิเลส เขาชำระล้างกิเลสของเขา เขาจึงมีสัจจะความจริงในใจของเขา จะพูดเมื่อไหร่ จะแสดงเมื่อไหร่ จะชักนำเมื่อไหร่ มันเป็นความจริงทั้งหมด

แต่ถ้าจิตใจของเราโดยอวิชชาโดยความไม่รู้จริงของเรา เวลาเราปฏิบัติไปด้วยการเป็นไสยศาสตร์ ด้วยการสั่งสม มันไม่ใช่การแก้ มันเป็นการสั่งสม สั่งสมเพราะอะไร สั่งสมเพราะไม่รู้จักที่ตั้งของการทำงาน ไม่รู้จักจุดเริ่มต้นไง กรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการทำงาน เขายังหาไม่เจอ เหมือนคนพลัดถิ่น คนหลงทางมันหาทางไปไม่เจอ ถนนหนทางมีอยู่ทั่วไป เขาตัดถนนหนทางไปทั้งนั้นเลย เราขับรถไป เราหลงทางไป ถนนมันก็มี มันก็ไปของมันเรื่อยๆ นั่นนะ แต่มันกลับบ้านไม่เป็น กลับบ้านไม่ถูก มันเป็นไปไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการทำงาน ในเมื่อยังหาฐานของตัวเองไม่เจอ หาหลักใจของตัวเองไม่เจอแล้วมันจะไปไหน มันไม่ไปไหน มันก็กลบเกลื่อนกันไป ปฏิบัติด้วยการกลบเกลื่อน เขามาแก้ไขกิเลส นี่มาพอกพูนไป มาพอกพูน พอกพูนว่าตัวตนของเราเป็นผู้วิเศษ เวลาปฏิบัติไปแล้วมรรคผลจะเป็นอย่างนั้นด้วยการอ้างอิง อ้างอิงไปว่าจะเป็นอย่างนั้นๆ นี่การสั่งสม สั่งสมคือมันควรจะปฏิบัติแล้วชำระล้างกิเลส กิเลสมันจะได้เบาบางลง แต่ปฏิบัติแล้วทำไมมันเป็นการสั่งสมให้มากขึ้น สั่งสมนะ สั่งสมให้มันมากขึ้น

แต่ถ้าเป็นการแก้ การชำระล้าง การกระทำของเรา เราทำตามความเป็นจริงของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีความตั้งใจของเรานะ ถ้ามีความตั้งใจของเรา เรามาปฏิบัติมันทุกข์มันยากไหม งานสิ่งใดเราก็เคยทำมาแล้ว งานทางโลกมันจะลำบากลำบากขนาดไหน เราก็ช่วยเหลือเจือจานกันมา ทำมาจนสำเร็จจนได้

แต่เวลางานเอาความรู้สึก เอาใจของเราไว้ในร่างกาย ใจมันอยู่ในร่างกายเรานี้แหละ ปฏิสนธิจิต เพราะปฏิสนธิจิตด้วยเวรด้วยกรรมมันถึงได้เวียนว่ายตายเกิดมา กำเนิด ๔ มา กำเนิดในครรภ์แล้วมันคลอดออกมา มันก็เป็นเราอยู่นี้ ทั้งๆ ที่ใจเป็นจุดเริ่มต้น ใจมันเป็นผู้อุบัติขึ้น เป็นผู้จุดถึงมาเกิดเป็นเรา เพราะมันเป็นจุดเริ่มต้นนะ แล้วพอมันมาเกิดเป็นเรา แล้วด้วยอำนาจวาสนาของเรา ด้วยบุญญาธิการของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีความเชื่อใจ

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปหาปัญจวัคคีย์ “อยู่กันมา ๖ ปี ไม่รู้จักบอก ไม่รู้ บัดนี้เราเป็นพระอรหันต์ เป็นศาสดา ตรัสรู้เองโดยชอบ จงเงี่ยหูลงฟัง” นี่ธรรมชาติของชาวพุทธ พระพุทธศาสนา พุทธะมันมาจริงจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราพยายามจะค้นคว้าของเรา เราจะแก้ไข

ในเมื่อเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาโดยอวิชชา เพราะเรามีอวิชชาเราถึงได้เวียนว่ายตายเกิด แล้วเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราจะมาแก้ไขของเรา เราจะมาแก้กิเลสของเรา เราไม่ยอกสั่งสมอีกแล้ว เราไม่ยอกสั่งสม

การปฏิบัติก็การปฏิบัติให้เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามีสติก็สติจริงๆ ถ้าเกิดมีสมาธิขึ้นมาก็มีความสุขสงบ มีความระงับ ให้มันเป็นปัจจุัตตัง เป็นสันติปฏิริโก ให้มันเป็นความองอาจกล้าหาญ ให้มันเป็นความมั่นคงของใจ มันมั่นใจ มันใจไม่ต้องให้ใครบอก ถึงเวลาจะผิดพลาดเราก็ผิดพลาดของเรา ถ้าเราผิดพลาด เราเคยทำสมาธิได้ เราเคยสัมผัสแล้ว เราว่ามันมีอยู่จริง เราจะทำของเราให้จริง

ฉะนั้น พอทำให้จริง งานสิ่งใดเราก็ทำมามากมายมหาศาล ทุกอย่างเราก็ทำได้ทั้งนั้น เรามีความอดทน เราทำได้ ประสบความสำเร็จมาได้ แต่ทำไมเราจะมาภาวนา เราทำงานเรื่องหัวใจ ทำงานเรื่องนามธรรม นามธรรมเพราะจิตนี้มันสำคัญ เพราะมันอุบัติมันถึงได้มาเกิดเป็นเราอยู่นี้ แต่เวลาจริงๆ แล้วเรามีสติมีปัญญาจะกลับเข้าไปหา มันไม่เจอ หาไม่เจอนะ แล้วคนที่ดูดีภาวนาอ่อนด้อยเชื่ออะไรง่ายๆ ที่ไหนเขาว่าอย่างไร ก็ตามเขาไป เวลาไปปฏิบัติในที่เขาปฏิบัตินะ เขาจะบอกว่า “ให้ปฏิบัติอย่างนั้นแล้วห้ามคุยกัน ห้ามปรึกษากัน ใครมีความสงสัยให้มาถามอาจารย์ ถามคนอื่นไม่ได้”

ถ้าถามคนอื่นแล้วแบ่งแยกแล้วปกครองไป สัจธรรมทำไมมันถามไม่ได้ สัจธรรมทำไมปรึกษากันไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังให้สั่งสอนกัน ให้ดูแลกัน ให้สงฆ์ปกครองสงฆ์ เวลาครูบาอาจารย์ให้ผู้เก่าดูแลผู้ใหม่ ทำไมจะสั่งสอนกันไม่ได้ ทำไมจะบอกไม่ได้ มันบอกได้ทั้งนั้น แต่เขาจะบอก “พูดไม่ได้ บอกไม่ได้” แล้วเราปฏิบัติกันแบบนั้น บอกไม่ได้แล้วมันจะไปไหน

เราหาคนชี้ทางอยู่แล้ว ถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้ทางได้ เราอยากให้ครูบาอาจารย์ชี้ทาง ถ้าชี้ทาง เห็นไหม สิ่งอะไรที่เราทำแล้วมันขาดตกบกพร่อง งานอย่างใดเราก็ทำได้ แต่ทำไมเราทำหัวใจของเราไม่ได้ ถ้าเราทำหัวใจไม่ได้ เราต้องปล่อย ปล่อยหมด แต่มันต้องตั้งสติ ตั้งสติ เห็นไหม แต่ถ้ามันเป็นการสั่งสม สั่งสมเพราะเราไปยึดเหนี่ยว เราไปศึกษาไป ต้องการความสะอาด ต้องการมรรค ต้องการผล

“ต้องการมรรค ต้องการผล” นั้นเราเอาใจหทัยล้อมคอกตัวเอง เราจะไปล้อมคอกตัวเองทำไม เราปฏิบัติ เห็นใหม่ ดุสิ นามธรรม ดุสิ จิตมันคิดไปได้ ๓ โลกธาตุ คิดถึงสวรรค์ก็ได้ คิดถึงพรหมก็ได้ คิดถึงสิ่งใดๆ ก็ได้ แล้วถ้ามันจะคิดอย่างไร มันคิดของมันไปโดยอำนาจของกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก อำนาจของตัณหาที่ควบคุมไม่ได้ เราก็ตั้งสติ เราคิดจุดเดียวคิดพุทโธ พุทโธก็ได้ ธัมโมก็ได้ สังโฆก็ได้ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้ามีสติ เราจะดูแลหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรา ถ้าเราดูแลหัวใจของเราได้ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ากำหนดพุทโธ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นั่นนะ ถ้ามันสงบเข้ามามันก็รู้ใจ ถ้ามันรู้ขึ้นมา เห็นใหม่ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มันก็มีความสงบ ถ้าคนอ่อนด้อย ความสงบนี้มันก็ตื่นเต้น ถ้ามันตื่นเต้น พอมันทำอีกมันก็ทำไม่ได้ ถ้าทำไม่ได้เราก็วาง เราไม่ล้อมคอกตัวเอง เราวาง ทำแล้วมันยังไม่สงบ เราก็พยายามอยากให้มันสงบ พอสงบแล้วก็อยากให้เป็นอย่างนี้อื่นๆ

ทำไม่ได้มันก็หลงไปอย่างหนึ่ง เวลาทำได้แล้วมันก็ไปยึดอีกอย่างหนึ่ง มันยึดไปหมด จิตมันยึดไปหมดเลย ทั้งๆ ที่เราจะหามัน เราก็หามันไม่เจอ แต่ความคิดเยอะนะ ความคิด ความเห็นมันเยอะแยะไปหมดเลย แต่เอาตัวจริงๆ หาไม่ได้ ฉะนั้น เราถึงต้องมีสติ เราต้องกำหนดพุทโธๆ ของเรา ถ้ามันสงบเข้ามาได้ มันสงบเข้ามาได้ สิ่งนี้ เห็นใหม่ ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

จุดเริ่มต้น จุดเริ่มต้นหาบ้านให้เจอ หาจิตที่เวียนว่ายตายเกิดให้เจอ ถ้าหาจิตที่เวียนว่ายตายเกิดให้เจอ เห็นใหม่ เราจะทำความสะอาด เราต้องทำความสะอาดจิตเรา เราจะไปทำความสะอาดของจิตของคนอื่น เราจะไปทำความสะอาดที่อื่น เห็นใหม่ มันทำแล้วมันก็ไม่สะอาดหรอก

ที่นี้ทางโลกคำที่ว่า “สั่งสมฯ” ทางโลกจะเป็นพระโพธิสัตว์ เขาเผื่อแผ่กัน เขาทำประโยชน์ต่อกัน อันนั้นมันเป็นระดับของทาน ระดับของโลกเราทำเมื่อไหร่ก็ได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์เดียว ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ท่านอยู่ในป่าของท่าน ท่านตรัสรู้ขึ้นมา ท่านบรรลุธรรมขึ้นมาด้วยตัวของท่านเอง พอท่านบรรลุธรรมด้วยตัวของท่านเอง ท่านบรรลุอยู่คนเดียว แต่เวลาท่านเผยแผ่ธรรมฯ ๓ โลกธาตุ นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น เวลาเราจะแก้ไข เราแก้ไขที่หัวใจของเรา

ใช่! เรามาเป็นหมู่คณะกัน เราเป็นพระอยู่ด้วยกัน เราต้องพึ่งพาอาศัยกัน ถ้าใครสนิทคุ้นเคยกับใคร เห็นใหม่ เขาก็ถือวิสาสะๆ วิสาสะก็ได้ สิ่งนั้นมันวิสาสะเอา แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันก็ต้องทำหัวใจเราเหมือนกัน เราต้องทำที่ใจของเรา ถ้าจิตมันสงบ เราแก้ไขที่หัวใจของเรา ถ้า

แก้ไขหัวใจของเรา กรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนสอนที่นี้ **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าตนหาใจของตนไม่เจอ แล้วเราจะพึ่งใคร? เราจะพึ่งใคร?

สิ่งที่เราออกแสวงหา เห็นไหม เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็วิ่งไปหาคนโน้นให้ช่วยรักษา เราวิ่งไปตลอด แต่ถ้าเราเจ็บไข้ได้ป่วย เรายังรักษาตัวเราล่ะ ถ้ารักษาตัวเรา เรายังรักษาตัวเรา เราเจ็บไข้ที่ไหน เราเจ็บที่ไหน เราไม่ชอบสิ่งใด เราจะทำให้มันหายจากเจ็บไข้ได้ป่วยอันนั้น ไม่ชอบสิ่งใด เราก็พยายามแก้ไขตรงนี้ มันก็จะเป็นการรักษาเรา แต่ถ้าเราไปรักษาที่คนอื่น ให้คนอื่นรักษา เมื่อไหร่มันจะหายล่ะ

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ไม่ใช่การเห็นแก่ตัว บอกว่า “**อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** นี่บอกว่า ทุกคนไม่พึ่งพาอาศัยกัน เป็นการเห็นแก่ตัว” ในเมื่อมันเป็นเรื่องโลกๆ เป็นเรื่องของการปฏิบัติ เป็นเรื่องของความอยู่ด้วยกัน มันต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่แล้ว แต่เวลาประพฤติปฏิบัติด้วยจิตของเรา มันพึ่งอาศัยใครไม่ได้

เห็นไหม ดูการสั่งสมกิเลสของเขา เวลาเขาจะประพฤติปฏิบัติ เขาบอกว่า เขาเห็นเทวดา เขาเห็นเทวดามาเทศน์ให้ฟัง คนนู้นมาเทศน์ให้ฟัง คนนี้มาเทศน์ให้ฟัง เทศน์ให้ฟังมันก็ข้างนอก

มันมีแต่พาหิยะ พาหิยะ ที่เขาปฏิบัติมาด้วยกัน ๕ องค์ ที่หมู่คณะเขาปฏิบัติแล้วสำเร็จไปแล้ว เวลาเขาหลงทาง เวลาเขาคิดว่าเขาเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นสัทธวิหาริก สิ่งที่เป็นวิสาสะที่เขาเป็นหมู่คณะกัน เขามาเตือนเลย “เธอไม่ใช่พระอรหันต์ บัดนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ให้ไปฟังธรรมๆ”

พระนาคิตะเวลาเป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ลาองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปวิเวก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่มีผู้อุปัฏฐากนะ ให้อยู่กับเราก่อน” แต่ก็อยากไป พอไปขึ้นมามันทุกขร้อน ทุกขร้อนในใจ นี่เหมือนกัน เทวดามายับยั้งกลางอากาศเลย ถ้าอย่างนี้มันเป็นสิ่งที่เขาสร้างเวรสร้างกรรมกันมาๆ มาเตือน เขามาบอก ไอ้ของเราเวลาจิตสงบแล้ว “คนนั้นก็มาพูด เทวดาคอนั้นมาสอนอย่างนั้น คนนั้นมาสอนอย่างนี้” มันสอน สอนเรื่องอะไร? สอนแล้วได้ทำจริงหรือเปล่า? แล้วทำขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์อะไรล่ะ?

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามา ให้ใจของเราสงบเข้ามา เวลาเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราจะแก้ไขกิเลสของเรา เราจะไม่สั่งสมอีกแล้ว สิ่งที่ตั้งสม สั่งสม เห็นไหม สั่งสมก็สั่งสมบารมี เราไม่สั่งสมกิเลส เราสั่งสมศีล สมาธิ ปัญญา เราจะปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเกิดศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาเดี๋ยวนี้ แล้วถ้ามันมี

สติปัญญาสามารถฝึกหัดจนเป็นมรรคได้ เวลามรรคมันเคลื่อนไหวไป ปัญญามันเคลื่อน จักรมันเคลื่อน ถ้าจักรมันเคลื่อน จักรคือภาวนามยปัญญามันเคลื่อน ถ้าจักรมันเคลื่อน เราจะมีโอกาสใด

แต่ในปัจจุบันนี้มันเป็นกงจักรไฉ่ ถ้าเป็นกงจักรนี้สั่งสมกิเลส กิเลสมันเป็นกงจักร มันทำลายทั้งนั้น ทั้งๆ ที่เป็นการปฏิบัติอยู่นี่ เราว่าเป็นการปฏิบัติ แต่มันปฏิบัติโดยกิเลสไป มันปฏิบัติโดยกิเลส มันจะเอาตั้งใจมัน ถ้าปฏิบัติโดยกิเลส ทั้งๆ ที่ว่าเริ่มต้นขึ้นมา เราปฏิบัติโดยกิเลส นี่กิเลสกับธรรมในหัวใจ เรากำลังสร้างสมขึ้นมา เราพยายามกอบกู้ใจของเราขึ้นมา กิเลสมันจะพาไปทำอื้อลุ่มลุ่ม แฉก ทำเลือนล่อย ทำไปเป็นอกุศล ไปเป็นสิ่งที่ว่ากิเลสมันพอกพูน

แต่ถ้าเราปฏิบัติธรรมขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา เราจะเสียสละ เราจะมักน้อย เราจะทำสิ่งใด ความมักน้อย ความมักน้อยสันโดษขึ้นมา มันมักน้อยสันโดษในอารมณ์ มันมักน้อยสันโดษโดยที่ว่ามันไม่ให้กิเลสมันเฟื่องฟูขึ้นมา แต่เวลาการเสียสละแบบนี้ เสียสละออกไป ธรรมะมันยิ่งงอกงาม งอกงามแล้วกำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิมันแยกแยะของมัน นี่เรามักน้อยเราสันโดษในอารมณ์ เรามักน้อยสันโดษในการที่กิเลสมันจะไปกว้านเอาสิ่งใดมาเป็นประโยชน์กับมัน เรายิ่งมักน้อย เรายิ่งมีการกระทำของเรา เสียสละของเราขึ้นมา เวลามันปล่อยวางขึ้นมา เห็นใหม่ คุณิ ความงอกงามของมัน นี่ถ้ามันจะแก้กิเลสมันทำแบบนี้

แต่ถ้าเราทำด้วยความตามใจของเรา เราทำด้วยสิ่งที่ว่ากระแสสังคม สิ่งที่บอกว่า ลัดสัน สะดวกสบาย ชอบกันอย่างนี้เหลือเกิน ชอบลัดชอบสั้น เห็นใหม่ อันนี้มันเป็นการอ่อนวอนขอ การอ่อนวอนขอมันเป็นอธิษฐานบารมี ถ้าเราตั้งเป้าของเราแล้ว เราปฏิบัติของเรา เอาความจริงที่นี้ เราจะแก้กิเลส เราจะไม่สั่งสมกิเลส เพราะกิเลสมันมีอยู่แล้ว ไม่ต้องไปสั่งสม มันมีลูกมีหลานมันงอกงามอยู่ในใจของเราอยู่แล้ว ไม่ต้องทำสิ่งใดเลยกิเลสมันครอบงำอยู่แล้ว

แต่ศีล สมาธิ ปัญญา เราทำเกือบเป็นเกือบตายนะ มันถึงจะมีจริงขึ้นมาบ้าง แล้วถ้ามีจริงขึ้นมาบ้าง เห็นใหม่ สถานที่ตั้งแห่งการงาน คนไม่หลง ถ้าคนหลงทาง คนพยายามจะหาทางลัดไป มันจะหลงของมันไป มันจะบุกป่าฝ่าดงไป มันจะมีความทุกข์ความยากทั้งนั้น

แต่ถ้าเราเป็นคนมีสติปัญญา เส้นทางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระ-โมคคัลลานะ เส้นทางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปัญจวัคคีย์ เส้นทางบอกไว้หมดแล้ว ธรรมจักร ถ้าเส้นทางนี้บอกไว้ **มคฺโค** ทางอันเอก ถ้าทางอันเอก เราพยายามทำของเราดี เวลาศีล วิรติเอาก็ได้ ขอเอาก็ได้ ถ้าปฏิบัติขึ้นมา ศีลมันเป็นอริศีลเลย

นี่ก็เหมือนกัน จิตของเรามันมีอยู่แล้ว สมาธิมันเกิดที่ไหน สมาธิมันเกิดจากจิตทั้งนั้นนะ สมาธิมันจะไปเกิดในตำราหรือ สมาธิมันจะไปเกิดในใจของครูบาอาจารย์ก็

เป็นของครูบาอาจารย์ ไปเกิดในใจของผู้ปฏิบัติคนใดก็เป็นของเขา มันไม่ใช่เป็นของเรา ถ้าสมาธิจะเป็นของเรา เห็นไหม จะแก้กิเลสต้องแก้กันตรงนี้ แก้กันปัจจุบันนี้

ถ้าแก้ปัจจุบันนี้ สิ่งใดที่เขาประพฤติปฏิบัติ ใครบอกว่าเขาสะดวก เขาสบายของเขา นั่นก็วาสนาของเขา สังคมเขาจะชื่นชมอย่างไร เขาจะว่าอย่างไร นั่นมันก็เรื่องของเขา เราฟังแล้วเราเอามาเทียบเคียง กาลามสูตร กาลามสูตรไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น เราให้เชื่อการประพฤติปฏิบัติของเรา ที่เราล้มลุกคลุกคลานอยู่นี้ เราจะเอาความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา เราต้องมิกติกากับตัวเอง เรามิกติกากับตัวเอง เราตั้งสัจจะของเรา แล้วเราทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันได้ขึ้นมา มันก็เป็นความเพียรของเรา เป็นความเพียร เป็นความวิริยะ เป็นความอุตสาหะของเรา ถ้ามันไม่ได้ ไม่ได้ก็ทำใหม่

ถ้าจิตมันไม่เคยสัมผัสเลย มันก็ไม่เจริญงอกงามขึ้นมา คนเราไม่เคยรู้เคยเห็นสิ่งใดมันจะมีสิ่งใดเป็นความมหัศจรรย์ในใจ แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราด้วยสติของเรา ด้วยความเพียรของเรา ถ้ามันสงบเข้ามา มันเป็นคุณธรรมของเรา มันเป็นความมหัศจรรย์ในใจของเรา

ของมันมีอยู่ แต่เราไม่สามารถฟื้นฟูมันขึ้นมา ไม่สามารถทำให้เข้มแข็งขึ้นมา ไม่สามารถทำให้ตัวเองมั่นใจว่าเราทำของเราได้ เวลาสิ่งใดมารบกวน มีสิ่งใดมาทำให้คลอนแคลน เชื่อไปหมดเลย แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป กิเลสมันก็หลอกง่ายเหลือเกิน กิเลสมันก็สร้างแต่เรื่องขึ้นมาคอยเป่าหูให้เราคลอนแคลนขึ้นมา แล้วทำไมเราเชื่อ แล้วเราบอก เรามีคุณธรรมๆ การแสดงออกมาเหมือนคนบ้า

คนที่เขามีคุณธรรม มันจะบ้าก็บ้าตอนจะปราบกิเลสนี้ เวลาปราบกิเลส เพราะกิเลสมันน่ากลัว เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ว่าการมันจะกัดมันจะฉีกกิเลสให้ได้ เวลา มันจะบ้ามันก็บ้าตอนแสดงธรรม แต่ถ้ามันมีสติสมบูรณ์ ไม่ใช่เวลาแสดงธรรม ไม่ใช่เวลากัดฉีกกิเลส จะไปบ้าอะไรกับมัน เวลาปกติ นี่ไง คนที่มีคุณธรรมเขามีคุณธรรมตรงนี้

เวลาปกติเขาเป็นอย่างไร เวลาปกติ ปกติมันเพราะอะไร?

เพราะเวลาปฏิบัติไป คุณสิ สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายมันเป็นอนัตตา ถ้ามันไม่มีสิ่งใดเลย มันก็ไม่เป็นอนัตตา ไม่เห็นสัจธรรม เรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ปัญญามันใคร่ครวญของมันไป มันก็เป็นอนัตตา มันเป็นอนัตตา เราเห็นไหมล่ะ มันเป็นความจริงไหมล่ะ กาย เวทนา จิต ธรรม มันเป็นความจริงไหม ถ้ามันเป็นอนัตตา สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ซ้ำเล่าคือแยกแยะมันไปบ่อยครั้งเข้า ฝึกหัดให้มีความชำนาญ เพราะมันเป็นอนัตตา อนัตตามันยังไม่เป็นอกุปปธรรมัง แต่เวลามันถึงที่สุด เวลามันขาดนะ อกุปปธรรม มันไม่อนัตตาหรอก

เวลามันลุ่มลุกคุดคูลานไม่มีสิ่งใดเลย เราปฏิบัติมา เราก็กระเสือกกระสน เวลาพิจารณาไปมันจับติด จับหลุดมือ จับแล้วมันไม่เป็น มันก็ต้องมีสติมีปัญหาแยกแยะ มีสติปัญญาทำความเข้าใจของเรา “แล้วเมื่อไหร่ล่ะ มันเป็นเมื่อไหร่ ดูลิ มีการศึกษา มันเรียนยังไม่จบเลย แล้วภาวนามันก็บอกมาสิทำอย่างไรจะให้มันจบ”

การศึกษาเขาศึกษาทางโลก ทางวิชาการ เวลาเขาเปลี่ยนตำรับตำรา เขาพัฒนา เขาเปลี่ยนก็เปลี่ยนเรื่องการศึกษาไปแล้ว เวลาสมัยก่อนในโบราณนั้นเขาก็มีการศึกษาอย่างหนึ่งในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์ต้องเจริญ ทุกอย่างต้องทันโลก ต้องเข้าใจโลก ต้องเป็นปัจจุบัน นี่การศึกษาไง ถ้าการศึกษาสิ่งนั้นมันก็เป็นเรื่องการศึกษาทางโลก

แต่เวลาปฏิบัติล่ะ เวลาปฏิบัติเราจะเอาความจริง ความจริงปฏิบัติ ทดสอบตรวจสอบ ทดสอบตรวจสอบเพราะอะไร เพราะเวลาเป็นความจริงนะ เวลาศึกษาต้องมีครูให้คำแนะนำให้ใหม่ ต้องมีคณะกรรมการยอมรับให้ใหม่ถึงได้ผ่าน ถ้าผ่านขึ้นมาแล้วเขาถือว่ามีความรู้ มีความรู้ขึ้นมาแล้วความรู้นั้นเดี๋ยวก็คืนเข้าหนังสือหมด ความรู้นั้นก็หายไป แต่เวลาเราเข้าใจ เราเคยศึกษามาแล้วเราก็ทบทวนได้ เราก็เปิดได้ มันก็แค่นั้น ศึกษาอย่างนั้นนี่การศึกษา ศึกษาจบไปเขาบอกถ้าการศึกษามันยังเรียนจบได้ มันยังเข้าใจได้ แล้วทำไมปฏิบัติมันยากเย็นขนาดนี้

เวลาที่ปฏิบัติง่าย มันจะยากที่ไหนล่ะ เวลาคนที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่ายเขาก็มีของเขา ถ้าเขามีของเขามันก็วาสนาของเขา ก็เราทำของเราอย่างนี้เอง ถ้าเราทำอย่างนี้เอง เราจะเผชิญเราไม่ต้องเผชิญกับใครนะ

เวลาทางโลกเขามีเหตุการณ์ มีเหตุการณ์วิกฤติกัน เขาต้องไปเผชิญกับศัตรูของเขา เขาต้องไปเผชิญกับคู่อาฆาตของเขา แต่เวลาของเรา เราจะเผชิญกับใคร เราจะเผชิญกับใคร เพราะอวิชชา เพราะมารมันมีอยู่กับจิต แล้วจิตนี้มันมาจากไหน จิตนี้มันทำไมวุ่นวายขนาดนี้ จิตนี้มันมีอยู่แล้ว จิตที่มันมีอยู่ดั้งเดิม จิตมันเวียนว่ายตายเกิดอยู่แล้วฉะนั้น เวลามันมาเกิดเป็นเราๆ เกิดเป็นเรา สถานะของมนุษย์เป็นสมมุติอันหนึ่ง สมมุติของวาระของสิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตแล้วอยู่ที่อายุขัย เราก็อยู่ที่อายุขัย อายุขัยหนึ่งของเรามันก็ร้อยปีละ ภายใน ๑๐๐ ปี อายุขัยเรามันก็จบไป ถ้าจบไปนี่ก็เกิดมาในอายุขัย เราจะทำอะไร

นี่ไงที่ว่าคำสั่งสมบารมีสั่งสมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เวลาละลิกอดีตชาติไป เวลาเกิดเป็นจักรพรรดิ การเกิดมาเป็นพราหมณ์ เกิดมาแต่ละภพแต่ละชาติ เกิดมาสร้างคุณงามความดี การสร้างนี้พันธุกรรมของมันๆ เพราะจิตใจพัฒนาขึ้น ดีขึ้นๆ เวลาเกิดขึ้นมาอำนาจวาสนาก็มากขึ้น

ที่นี้จิตมันมาจากไหน จิตมันมาจากไหน จิตที่มันวุ่นวายมันมาเกิดเป็นเรา การภาวนาภาวนาก็จะชำระล้างที่นี้ไง ถ้ามันชำระล้างที่นี้ ถ้ามีสติมีปัญญา มันก็ชำระล้างได้ เพราะมีสติปัญญามันเป็นสมาธิ ทำสมาธิได้จริง มันก็เป็นสัมมาสมาธิ สมาธิจริงๆ

แต่ถ้ามันอ่อนแอ อ่อนแอ พอจิตมันมีกำลังขึ้นมาหน่อยเดียวมันก็ออกรู้ ออกรู้เป็นไสยศาสตร์ไปเลย พอไสยศาสตร์ไปแล้วก็เป็นอาชีพหนึ่ง อาชีพของเขา ถ้าเป็นอาชีพเป็นผู้วิเศษที่ทำเครื่องรางของขลังเป็นอาชีพอาชีพหนึ่ง ถ้าเป็นอาชีพอาชีพหนึ่ง อาชีพออย่างนั้นมันจะอยู่คงที่ใหม่ กำลังของจิตมันจะมีกำลังตลอดไปใหม่ คุณสิ เขาทำของเขา บางทีมีคนเชื่อถือศรัทธา บางทีเขาทำแล้วมันก็เสื่อมค่า มันไม่มีใครมองหอรอก ไม่มีใครสนใจเลย เขาบอกว่าฟังจิต มีพลังจิต มีอะไรมันก็วัตถุทั้งนั้น พลังจิตอะไร กระเบื้องอันหนึ่ง ทองแดงชิ้นหนึ่ง เอาพลังจิตอะไร

แต่พลังจิตของเราสิ พลังจิตของเราถ้ามันมีกำลัง ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นใหม่ ดูกำลังของมันนะ เวลาเข้าปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสาณัญญาตยะ วิญญาณัญญาตยะ เข้าสมาบัติมันเหาะเหินเดินฟ้าได้ นี่กำลังของจิต จิตมันทำได้ คุณสิ อภิญญา ๖ มันรู้ไปหมดเลย มันเข้าใจของมันไปหมด แล้วจะเป็นการแก้กิเลสใหม่ละ เป็นการสั่งสม มันก็สำคัญตนะว่ามันมีความรู้ มันมีความเข้าใจ มันพิเศษกว่าคนอื่น เดียวก็เสื่อม มันไม่มีอะไรคงที่หอรอก พอเสื่อมแล้วมันได้อะไรละ เสื่อมไปแล้วก็ได้แต่ว่าเสียเวลาไป ปฏิบัติแล้วได้สัมผัสว่ามันมีอยู่จริง

แต่ถ้าคนที่ปฏิบัตินะ เวลาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติท่านก็ลองของท่าน ท่านลองของท่าน ให้รู้ว่ามันเป็นอย่างใด เวลามันเป็นอย่างไร ถ้าครูบาอาจารย์ท่านไม่ลองของท่าน เวลาลูกศิษย์เป็นจะบอกเขาได้ไหม อารมณ์เป็นอย่างไร เหตุที่มาเป็นแบบใดทำไมถึงเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเป็นแบบนี้จะแก้ไข แก้ไขอย่างไร แก้ไขเข้ามาสู่สัมมาทิฐิ แก้ไขเข้ามาสู่ความถูกต้องดีงาม แก้ไขเข้ามาสู่อริยสัจ แก้ไขเข้ามาสู่ทาง **มคฺโค** ทางอันเอก ทางอันเอกจะเข้าไปสู่กรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน แล้วให้จิตดวงนี้มันก้าวเดิน ก้าวเดินออกมา เห็นใหม่ ก้าวเดินออกมามันเกิดญาณ เกิดปัญญา เกิดต่างๆ ขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาวัชชยญาณ ญาณหยั่งรู้ในอริยชา ญาณหยั่งรู้การชำระล้างกิเลส เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอริชชาออกมา

ฟองอริชชา มันก็อริชชาที่ครอบงำใจเรานี่ไง ใจของเราก็เป็นไก่อตัวหนึ่งไง แต่ไก่อของเรา มันมีเชื้อใหม่ มันจะฟักเป็นตัวได้หรือเปล่า ไข่ ไข่ในหัวใจมันจะฟักเป็นตัวได้ไหม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไก่อตัวนั้นมันได้กะเทาะเปลือกฟองอริชชานั้นออกมาแล้ว แต่หัวใจของเรา พญามาร มารที่มันครอบงำอยู่ที่นี่ ถ้าเราจะมาทำความจริง เราจะมาแก้ไข เราพยายาม คีลสมาธิ ปัญญา ให้ไก่อตัวนี้ ให้หัวใจดวงนี้

ไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมานี้เป็นบุคลาธิษฐาน แต่ถ้าความเป็นจริง เวลามันพิจารณาของมันเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา มันชำระล้างเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา แต่ชิปปาภิญญา เจาะออกมา แล้วทำลายออกมาหมด อวิชชาทำลายออกมา อวิชชาที่มันมีปุ้มมีพ้อมมีแม่มีลูกมีหลาน ถ้าปฏิบัติโดยมรรค ๔ ผล ๔ เห็นใหม่ โสตาบัน สกิทาคามี อนาคามี ถึงพระอรหันต์ มรรค ๔ ผล ๔ มันเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา ถ้ามันเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามาเป็นอุปุปธรรมมาตลอด

มันไม่เป็น **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** อย่างที่ว่าการสั่งสมกิเลสบอก ถ้าบอกว่า “**สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ความเป็นอนัตตามันแปรสภาพ มันแปรปรวนไปจนหมด มันแปรปรวนไปหมดแล้ว มันก็ว่างของมันหมด” แล้วเราก็อ้างอิงแบบนั้น แล้วเราก็พยายามสร้างอารมณ์ให้เป็นอย่างนั้น หนึ่ง สองมันจับต้นชนปลายไม่ได้

ความเป็นนามธรรมคือความคิด ความคิดที่เป็นนามธรรมมันไม่เป็นรูปธรรม คิดให้มีก็ได้ คิดให้ว่างก็ได้ คิดให้ไม่มีก็ได้ เวลาคิดเพราะมันเกิดการคะคาน การทวิฏฐิมานะ การจะเอาชนะคะคานกัน ก็บอก “หัวใจของฉัน หัวใจของฉันว่าง หัวใจของฉันไม่มีต้นไม่มีปลาย หัวใจของฉันไม่มีอะไร” แต่เวลามีสิ่งใดไปสะกิดเข้า ไปสะกิดใจดำมันก็ออกหมดละ นี่มันเป็นการเอาชนะคะคานกัน เวลาเอาชนะคะคานกันก็พยายามจะกดไว้ ใครจะตอกย้ำขนาดไหนก็ทำว่า “ฉันไม่มีอารมณ์ ฉันไม่มีความรู้สึก” มันมีภวสวะ มันมีภพ มันมีความรับรู้ ของมันมี มันก็คือมันมี

แต่ถ้าของมันไม่มี มันไม่มีเพราะเหตุใด? มันไม่มีอย่างไร? ทำไมมันถึงไม่มี แล้วความไม่มี มันมีเหมือนไม่มี ไม่มีเหมือนมี มันเป็นอย่างใด?

เวลาถ้าไม่เอาชนะคะคานกันไป เอาตามความเป็นจริง เพราะจะแก้กิเลส ไม่ใช่มาสั่งสม แล้วสมอ้าง อ้างอิง ในการปฏิบัติเวลาอ้างอิง เวลาคนเรามันพลิกกลิ้ง ลื่นมันพลิกได้ตลอด มันจะพูดอย่างไรก็ได้ มันจะพูดเข้าข้างตัวเองอย่างไรก็ได้ นี่ลื่นนะ แล้วความคิดละ ความคิดที่มันคิดเข้าข้างตัวเอง เวลาปฏิบัติไปมันคิดเข้าข้างตัวเอง คำว่า “มัน” มันคืออะไร มันก็คือกิเลสไง มันก็มีความรู้สึกนึกคิดไง ความรู้สึกนึกคิดมันจะคิดอย่างไรก็ได้ นี่การสั่งสมๆ ปฏิบัติโดยการสั่งสมไป ปฏิบัติไปแล้วมีสิ่งใดเป็นความจริง

เพราะหลอกตัวเองไม่ได้ ถ้าจะพูดความจริงกันนะ เราพูดกับเรา เวลาปัญญามันเกิดมันไต่ร่องในหัวใจ พุดกับใจ “มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ เชื่ออย่างนั้นจริงๆ หรือ แล้วเวลาถ้ามันคลายตัวออกมาที่มันออกไปรับรู้ ที่มันไปกว้านเอาทุกข์เอาพินเอาไฟมาเผา ธรรมะมันเป็นแบบนี้หรือ มันเป็นอย่างนี้ใช่ไหม” นี่ไง การสั่งสมกิเลส

แต่ถ้าเป็นการแก้ณะ แก้มันมีการแผดเผา มีตบะธรรม ความว่าเป็นตบะธรรม ตบะธรรม เราก็สร้างภาพ พอบอกตบะธรรม “ตบะธรรมมันก็เหมือนไฟ ไฟมันก็แผดเผา” เวลาคำพูดทุกคน มันพูดได้ทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นการแก้ไขมันมีเหตุมีผล มีการกระทำ จิตสงบแล้ว ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เวลามันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ความเป็นธรรม ความเป็นธรรมมันจับต้องสิ่งใด เห็นไหม สิ่งใดสิ่งหนึ่งกำลังเกิดขึ้น จับตรงนั้น คำว่า “จับตรงนั้น” จับไว้ ถ้าจับไว้แล้วมันมีการตื้อตึง มีการยึดยึด นี่มันมีตัวมีตน มันมีตัวมีตนของมัน มันเป็นความจริงของมัน แล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญาแยกแยะกับมัน เอาปัญญาเข้าต่อสู้ เห็นไหม คนจะล่องพ้นด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ

แม้แต่งานทางโลกเขายังต้องใช้ปัญญา งานทุกอย่าง วิชาชีพ เห็นไหม คนที่ผ่านประสบการณ์มามากเขาจะนิ่งของเขา เพราะเขาประสบทุกวันๆ จนเขาเห็นเป็นเรื่องธรรมดา แต่ของเรา เราเป็นผู้ใช้บริการ เพราะเราไม่มีอาชีพแบบนั้น เวลาเราไปใช้บริการของเขา ใ้อโฮ! เราแปลกประหลาดมหัศจรรย์มากเลย แต่คนที่เขาทำทุกวันๆ เขามหัศจรรย์กับเราไหม แต่ใ้อเราไปใช้บริการเขา แล้วพอเขาทำให้เราเสร็จแล้วเราก้ใช้บริการเขาคนเดียว เพราะมันจบแล้ว งานเราเสร็จแล้ว

นี่ไง จิตก็เหมือนกัน สิ่งที่เราฝึกหัดใช้ปัญญาๆ มันรู้จริงเห็นจริงอย่างนั้นจริงหรือ ถ้ามันรู้จริงเห็นจริง มันเห็นทุกวัน วันหนึ่งหลายๆ รอบ วันๆ หนึ่งทำบ่อยๆ ครั้งเข้า มันตรวจสอบๆ พอถึงที่สุดแล้วเวลามันขาด มันตอบขึ้นมากลางหัวใจนะ อุกุปธรรมๆ ธรรมความเป็นจริงๆ ความเป็นจริง เห็นไหม แก้กิเลสเขาแก้กิเลสกันแบบนี้

แต่เรามาสับสนกันเองไง ยิ่งในปัจจุบันนี้อ้างไปหมดนะ อ้างอิงเพราะอะไร เพราะโลกมันเจริญไง เพราะโลกเจริญ โลกสูงกว่าธรรม ทำสิ่งใดความเสมอภาค ความเป็นธรรม อ้างอิงไปหมดเลย แล้วก็บอกว่า “ความเสมอภาคๆ” มันเสมอภาคที่ไหน กิเลสกับธรรมมันเสมอภาคกันไหม กิเลสเขาเอาไว้ชำระล้าง เขาไม่ให้มันมาเสมอภาคหรอก ธรรมต่างหาก เห็นไหม มันเป็นภราดรภาพ

เวลาไปถึงธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่า การ เห็นไหม ปัญจวัคคีย์ แล้วไปเทศน์ยสะ ๕๕ องค์ “เธอกับเราทั้ง ๖๑ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์” นี่เท่ากัน พระอรหันต์ก็คือพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบารมีมหาศาลเลย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมามาก ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็สร้าง พระปัญจวัคคีย์ก็สร้างของพระปัญจวัคคีย์มา เวลา ยสะเขาได้สร้าง เขาถาม ยสะฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒ ที่ “ที่นี่ เตือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ” เพราะยสะเตือดร้อน มีปราสาท ๓ หลังเหมือนกัน แล้วทุกข์ยาก มาก มั่นร้อนใจ เตือดร้อน “ที่นี่เตือดร้อน ที่นี้วุ่นวาย ที่นี้วุ่นวายหนอ ที่นี้เตือดร้อนหนอ” องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมาเลย “ยสะมานี้ ที่นี้ไม่วุ่นวาย ที่นี้ไม่เตือดร้อน” ฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระ โสดาบัน

พอพ่อแม่ตามมา เทศน์อีกที่เป็นพระอรหันต์เลย เพื่อนสงสัยเพื่อนตามมา เทศน์สอน เพื่อน ๕๔ องค์ เป็นพระอรหันต์หมดเลย เขาถึงสงสัยว่าทำอะไรมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ๖ ปี ทุกข์ยากมาขนาดไหน ทำไมพวกนี้ฟังธรรมทีเดียว สองที่ เป็นพระอรหันต์เลย แต่ เวลาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว “เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์” บ่วงที่เป็นโลกและ เป็นทิพย์ เพราะเป็นพระอรหันต์แล้วจบแล้ว “เธอจงไปอย่าซ้อนทางกัน” แต่เวลาอำนาจวาสนา บารมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนา-คตังสญาณ รู้วาระไปหมดว่า สัตว์ดวงใดจะปฏิบัติ ได้ จะปฏิบัติไม่ได้ ถ้าปฏิบัติไม่ได้ ท่านยังไม่เทศน์อริยสัจ เพราะเทศน์อริยสัจไป เขาฟังไม่รู้เรื่อง แล้วเพราะมันไม่เป็นประโยชน์

สิ่งที่มันจะเป็นประโยชน์ คุณสิ เวลาวัคชินที่มันมีประโยชน์ เขาแข่งแข่งไว้ เขาแข่งไว้ในความ เย็น เขาไม่เอามาทิ้งให้มันเสียหรอก นี่ก็เหมือนกัน อริยสัจใจในสังขารมโนใจขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะแสวงหามาได้ กว่าจะค้นคว้ามาได้ แล้วจิตใจของคนมันไม่พร้อม มัน ไม่รู้เรื่อง มันไม่สนใจ เอาไปแล้วมันไม่ได้ประโยชน์อะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ สอนหรอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์อนุปพิทกา ให้ทำงาน ทำงานไปแล้วได้ไป สวรรค์ ให้ถือเนกขัมมะ ถ้าจิตใจมันสมควรแก่การงาน จิตใจมันอ่อน จิตใจมันรับฟังเหตุฟังผล ท่านถึงเทศน์อริยสัจ

แต่ในปัจจุบันนี้เราก็เปิดตำราเลย อริยสัจ เปิดตำราเลย แล้วตีความวิพากษ์วิจารณ์ด้วย เป็นอย่างนั้นๆ แล้วก็พยายามจะอ้างอิงให้เป็นประโยชน์กับตัวเองไป นี่สั่งสมกิเลส

แต่ถ้าเป็นหลวงปู่มั่นท่านบอก ศึกษาแล้วให้วางไว้ ศึกษาแล้วควรศึกษา ถ้าเราไม่ศึกษา เราก็ไม่เข้าใจอะไรเลย แต่ศึกษาแล้วก็เลสมันแบ่งแยก อะไรที่ชอบมันก็จะยึดไว้ อะไรที่ไม่ชอบ มันก็พยายามปฏิเสธ แล้วที่ไม่ชอบจะปฏิเสธ เวลาปฏิบัติไปมันจะเจออย่างนั้นด้วย

ฉะนั้น ให้วางไว้แล้วทำความสงบของใจ ปฏิบัติเอาจริงเอาจังขึ้นมา เอาตัวจริงๆ คีล สมภาณี ปัญญาอยู่ในตำรา เวลาเป็นจริง สติ ถ้าสติดี การปฏิบัติแล้วมันก็เป็นความเพียร ถ้ามี

สมาธิขึ้นมา มันก็เป็นสัจจะความจริง ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา ใสโย! มหัศจรรย์มากเลย มันเป็นศีล สมาธิ ปัญญาจริงๆ ไม่ใช่ชื่อ ไม่ใช่ในตำรา

ตำรายังศึกษามากขนาดไหนนะ เวลาปฏิบัติขึ้นไปมันสร้างภาพ มันเป็นสัญญา ทำอะไรล้มลุกคลุกคลานไปหมด แล้วว่าเกิดปัญญาๆ มันจินตนาการไปหมดเลย แต่ถ้ายังไม่ผ่านก็ยังไม่เข้าใจว่ามันเป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่ถ้าวันใดผ่านแล้วนะ อ้อ! มันจะเข้าใจ แต่ถ้ายังไม่ผ่านนะ “ทำไมท่านกับเราก็พูดเหมือนกันเลย เอ๊ะ! ทำไมเวลาเราพูด ท่านบอกไม่ใช่ๆ ทุกทีเลย แต่ก็พูดเหมือนกันเลย” เห็นไหม นี่ความพัฒนาของใจมันแตกต่างกันไป

จิตใจที่สูงกว่า แม้แต่พระโสดาบันก็เข้าใจถึงปุถุชน จิตใจของพระสกิทาคามี เข้าใจของพระโสดาบัน จิตใจของพระอนาคามีเข้าใจถึงพระสกิทาคามี จิตใจของพระอรหันต์เข้าใจหมดเลย แต่จิตใจของพระโสดาบันไม่เข้าใจถึงสกิทาคามี ไม่เข้าใจถึงอนาคามี ไม่เข้าใจถึงพระอรหันต์ ว่าน้ำหนักของความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันอย่างไร แตกต่างกันมาก ถ้าไม่แตกต่างกันมาก มันไม่มีมรรค ๔ ผล ๔ หรือก มรรค ๔ ผล ๔ เห็นไหม

ฉะนั้น อำนาจวาสนาของผู้ใดปฏิบัติแล้ว สมณะ การได้เห็นสมณะเป็นมงคลชีวิต แล้วการไปเห็นสมณะ เรามีครูมีอาจารย์เป็นสังคมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นั้นเราไปเห็นสมณะข้างนอก ฉะนั้น เวลาเราศึกษาแล้ว เราอยากเป็นสมณะเสียเอง จิตใจเรามันเป็นได้หมดเลย จิตใจของเราเป็นสมณะที่ ๑ ก็ได้ ที่ ๒ ก็ได้ ที่ ๓ ก็ได้ ที่ ๔ ก็ได้ มันพัฒนาขึ้นไป

แต่ในปัจจุบันนี้มันยังไม่ได้เป็นอะไรเลย แล้วเวลาปฏิบัติไปก็สมอ้าง ไปสั่งสมธรรมคิดว่าปฏิบัติธรรม เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติธรรมแล้วจะได้ธรรมความเป็นจริงสั่งสมๆ ขึ้นมา เลยกลายเป็นกิเลสมันพลิกใจ กิเลสมันตลบหลังใจ กิเลสมันตลบหลังไปเอาแต่ชื่อ ไปเอาแต่สมบัติของคนอื่น ไปเอาแต่สมบัติของครูบา-อาจารย์มา แล้วคิดว่าเป็นของเรา กิเลสมันตลบหลังใจ มันก็เลยเป็นการสะสมกิเลส ปฏิบัติเพื่อกิเลส ปฏิบัติเพื่อการสะสมมัน

ถ้าปฏิบัติเพื่อจะแก้ไข เห็นไหม ศึกษาแล้ววาง วางไว้ ศึกษามาก็รู้แล้ว ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสาธุ! อยู่ในตู้ เปิดเมื่อไหร่ก็ได้ คอมพิวเตอร์ก็กดได้เลย แล้วให้มันเป็นจริง เอาตัวจริงดีกว่า เอาตัวจริงคือเอาศีล สมาธิ ปัญญา แล้วถ้าปัญญามันหมุน มรรคญาณมันเกิดขึ้น เราจะมหัศจรรย์กับหัวใจของเรา

ตื่นตื่น! มนุษย์แปลกประหลาด มนุษย์ที่จิตใจมันเกิดญาณหยั่งรู้ มนุษย์อะไรเนี่ย เขาศึกษากันข้างนอก เขาศึกษากันเอาทางวิชาการ เขาศึกษามหาศาลเลย เขาต้องมีกรรมการตรวจสอบ กรรมการตรวจรับวิทยานิพนธ์ของเขาเลย แต่ไอ้มนุษย์

มหัศจรรย์ มันเกิดอะไรขึ้นเนี่ย มันเป็นขึ้นมาได้อย่างไร แล้วเวลามันขาดขึ้นไปแล้ว
เห็นใหม่ อกุปปธรรม ธรรมแบบนี้เป็นธรรมของจริง

เราอยากได้เป็นสมณะเสียเอง เราไม่ต้องไปพบเห็นสมณะแล้วเป็นมงคลชีวิต
เราจะปฏิบัติขึ้นมาให้ใจนี้เป็นสมณะ เอวัง